

Státní okresní archiv Havlíčkův Brod

Klára Hausvaterová

Archiv byl úředně zřízen roku 1954, spravuje celkem 2084 fondů o celkové metráži 3638 bm. Mezi jeho nejbohatší fondy patří samostatný fond „Archiv města Havlíčkův Brod“, jehož registraturu začal mezi lety 1858-1877 zpracovávat místní rodák a bývalý pracovník guberniálního archivu v Praze – Jan Hulakovský. Vytvořil tak pořádací schéma, které je používáno i v současnosti.

Počátkem 20. století byl městským archivářem jmenován PhMr. Jaroslav Růžička. Svoji funkci vykonával pouze jeden rok a archiv, respektive městskou spisovnu, využíval zejména pro svůj badatelský zájem, aniž by nějak zásadně zasáhnul do oblasti soustřeďování archivního materiálu. Během období první republiky byl archiv spravován Františkem Petrem, profesorem místního gymnázia a představitelem městského muzea. Archiv byl v té době rozptýlen do několika budov a využíván spíše jako spisovna městského úřadu. Za druhé světové války o archivní materiál pečoval Bořivoj Benetka, v jehož pracovně na děkanství byla umístěna stará městská registratura. Nejcennější archiválie, mezi něž patřily také listiny od poloviny 13. století, byly uloženy v bednách v budově městské spořitelny.

Roku 1945 se stal správcem městského archivu Pavel Sochr, farář československé církve husitské. O sedm let později byl pověřen také správou okresní archivní služby. V roce 1954 byl jmenován okresním archivářem Antonín Šouba (1886-1972), s nímž nadále spolupracoval jakožto znalec havlíčkobrodské historiografie farář Sochr. Archivní fondy bychom v tomto období našli v budově děkanství, městském muzeu a také ve spisovně místního národního výboru. Centrála archivu byla následně zřízena v budově staré radnice na náměstí.

Roku 1958 byl správcem okresního archivu jmenován promováný historik Jiří Sochr, který se tak stal prvním skutečně odborně školeným pracovníkem a jakožto ředitel působil v archivu až do svého náhlého úmrtí roku 1987. Během roku 1960 došlo ke sloučení okresních archivů v Chotěboři a Ledči nad Sázavou pod nový okresní archiv Havlíčkův Brod. Centrála archivu nadále sídlila na staré radnici v Havlíčkově Brodě, zatímco v Chotěboři a Ledči byla detašovaná pracoviště a ve Vilémovicích odloučený depozitář.

Od roku 1961 se havlíčkobrodský národní výbor snažil o vystěhování okresního archivu z budovy staré radnice. Následně archiv získal prostory bývalé oratoře na zámku v Pohledu, které byly vybaveny dřevěnými regály a využity jako depozitář. Dislokovaná centrála však přetrvávala až do roku 1970, kdy byla pronajata budova bývalé fary v Pohledu a následně sem bylo přestěhováno hlavní pracoviště archivu. Tyto prostory však rychle zaplnil svoz archivního materiálu z místních národních výborů, škol a dalších institucí bývalých okresů Havlíčkův Brod a Leděč nad Sázavou.

Od poloviny 80. let 20. století probíhala jednání k zajištění nových úložných prostor archivu. Kapacita byla v té době již zcela zaplněna a nebylo tedy možné plnit zákonné povinnosti archivu. Roku 1987 zemřel stávající ředitel Jiří Sochr, načež byla vedením pověřena dlouholetá pracovnice archivu, Helena Pospíchalová. V roce 1988 se ředitelem stal PhDr. Ladislav Macek, který zde působil až do roku 2015, kdy se stal ředitelem MZA v Brně.

Na přelomu 80.-90. let 20. století bylo nutné zajistit archivu nové prostory pro depozitáře a pro provozní činnost. Prostory na Pohledské faře a zámku v Chotěboři byly již zcela

nevyhovující v důsledku havarijního stavu budov a také nepříznivých mikroklimatických podmínek. Hrozila také zkáza většiny archiválií, a proto bylo pronajato a pro depozitární účely zrekonstruováno jedno podlaží budovy bývalého Svazarmu v Havlíčkově Brodě. Mezi lety 1993-1994 archiv získal a nechal stavebně upravit budovu bývalého okresního stavebního podniku v Havlíčkově Brodě.

V roce 2002 se stal archiv vnitřní organizační složkou MZA Brno. Od roku 2015 je ředitelem Mgr. Miroslav Kružík.

Publikace archivu:

Havlíčkobrodsko: vlastivědný sborník

- vydává SOkA Havlíčkův Brod + Muzeum Vysočiny Havlíčkův Brod
- od roku 2003 vychází 1x ročně (předtím nepravidelně od 1971)

Sborník Havlíčkobrodské společnosti pro povznesení regionálně-historického povědomí

- vydává SOkA Havlíčkův Brod + Muzeum Havlíčkův Brod
- 1. svazek 2001, 2. svazek 2002

Příběhy brodských domů

- vydal SOkA Havlíčkův Brod + Galerie výtvarného umění Havlíčkův Brod
- 2016

Češi a Němci na Vysočině

- sborník příspěvků, 1998

Osobnosti archivu:

Pavel Sochr (26. 4. 1898 Havlíčkův Brod – 24. 3. 1989)

- v Praze vystudoval obecnou školu a reálné gymnázium, 1917 odmaturoval, 1917-1920 VŠ technická strojní,
- 1/1920 vstoupil do československé husitské církve, 1924-1930 Husova evangelická fakulta Praha, jeden z prvních vysvěcených kněží československé husitské církve
- působil jako učitel ve Větrném Jeníkově, vyučoval náboženství v Havlíčkově Brodě
- spolupracoval s havlíčkobrodským muzeem
- 1940-1942 vězněn za odbojovou činnost proti nacismu
- 1945-1952 správce městského archivu HB, 1952-1954 okresní a městský archiv

PhDr. Ladislav Macek (17. 3. 1965 Havlíčkův Brod)

- 1983-1987 archivnictví FF UK Praha, 1987 SOkA HB, od 1990 ředitelem
- věnuje se zejména regionální historii Havlíčkova Brodu
- 1990-2015 ředitel SOkA Havlíčkův Brod
- od října 2015 ředitel MZA Brno

Mgr. Miroslav Kružík (24. 4. 1974 Nové Město na Moravě)

- do 2015 působil v SOkA Žďár nad Sázavou
- od 2015 ředitel SOkA Havlíčkův Brod

Použité zdroje:

<http://havlickuv-brod.mza.cz/historie-2>

<https://www.ustrcr.cz/uvod/odboj-a-perzekuce-krestanu-v-dobe-nacismu-a-komunismu/cirkev-ceskoslovenska-husitska/pavel-sochr/>

http://www.mza.cz/sites/default/files/MZA/macek_profesni_zivotopis_2016.pdf

vydané publikace na základě portálů knihoven.